

Aynı Tadı Paylaşmak: Türk ve Makedon Mutfaklarına Kültürel Bir Koridor olarak Bakmak

Dr. Mehmet Kalpaklı*

“Bilgi sofrasında ziyafet...” bugünkü bilimsel toplantımızı en iyi şekilde ifade eden sözdür. Bu ziyafet için Türk ve Makedon aşçılarımız, her iki ülkeden malzeme derlemişler, yemeklerini pişirmişlerdir. Bugün burada bizler bu yemeklerin, yani bilginin, paylaşımına ortak olacağız. Bilgi sofrasında zihnimizi doyuracağız. Hepimize afiyet olsun!

Türk ve Makedon mutfak kültürünün ortak geleneksel değerlerini araştırmak ve bu kültürün günümüze aktarımını tespit edip sürdürülmesini sağlamak üzere UNESCO Türkiye Millî Komisyonu ile Makedonya UNESCO Millî Komisyonu'nun önderliğinde tasarlanan ve yürütülen proje, Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Makedonya Kültürel Mirasın Korunması Ofisi ve Makedonya Müzesi'nin de değerli katkılarıyla araştırma safhasını tamamlamıştır.

Medeniyetlerin beşiği olan bu iki ülkenin coğrafyasında tarihsel süreç içinde pek çok uygarlık doğmuş, gelişmiş ve sonra tarih sahnesinden çekilmiştir. İnsanlığın evrensel zekasına ve kültürüne pek çok ve kalıcı izler bırakan medeniyetlerin kültürel miraslarının bir kısmı, somut olan veya somut olmayan biçimlerde yaşamını yine bu iki ülkenin coğrafyasında sürdürmektedir.

Çağlar boyunca bilim ve teknolojiye ilerlemeler gösteren insanlık, günlük hayatın her boyutunu ifade eden kültürde de canlı bir yapı olarak gelişimini sürdürmüştür. Müzik gibi, yemek gibi, dans gibi somut olmayan kültürel miras değerleri asırlar içinden süzülerek, değişerek, gelişerek ve güzelleşerek bugüne ulaşır.

Türk ve Makedon ortak geleneksel mutfak kültürünü incelemeyi ve mevcut bilgi birikimine katkıda bulunarak kültürün korunmasını ve sürdürülmesini sağlamayı amaçlayan bu proje, tarihsel bir sorumluluk taşımaktadır.

Geçmişten günümüze aktarılan ortak mutfak kültürünün kayıt altına alınarak, ortak değerlerin ön plana çıkarılması ve UNESCO felsefesi ile uyumlu olarak toplumlar arasında diyalogu, karşılıklı anlayışı ve hoşgörüyü geliştirmeyi amaçlayan bu projenin temel amacı, kaybolma tehlikesi altındaki kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. Projede yer alan “ortak değerler” tanımlaması, ikili ve bölgesel işbirliğinin sağlanması ve geliştirilmesi amacına gönderme yapmaktadır.

* UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Yönetim Kurulu Üyesi ve Kültürel Koridorlar İhtisas Komitesi Başkanı; Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı.

Proje ile hem iki ülke arasında UNESCO Millî Komisyonlarının ortak çalışma ilkelerine hem de somut olmayan kültürel mirasın korunması ve bu bağlamda bir kültür koridorunun oluşumuna hizmet edilmesi hedeflenmiştir.

Bugün burada Türk ve Makedon çok değerli araştırmacılardan bu projenin gerçekleşmesinde çok önemli rolleri olan ve her iki ülkede yaşayan kaynak kişilerden derledikleri bilgilerin ışığında kaleme aldıkları araştırma sonuçlarını dinleyeceğiz. Öncelikle, bu proje için emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Onlar sayesinde bilgi birikimize büyük ve önemli bir katkı sağlanacaktır.

Proje için öncelikle her iki ülkede mutfak kültürü üzerine mevcut çalışmalar gözden geçirilmiştir. Daha sonra, projenin alan araştırmaları, bugün bildiri sunacak değerli araştırmacılar tarafından 1-7 Nisan 2009 tarihlerinde Makedonya’da (Kumanova, Kratova, Resen, Ohrid, Bitola, Prespa’da) ve 23-28 Haziran 2009 tarihlerinde Türkiye’de (Aydın, Söke, İzmir, Manisa’da) gerçekleştirilmiştir. Bu alan araştırmalarında Makedonya’da 27, Türkiye’de 28 toplam 55 kaynak kişi ile uzun görüşmeler ve kayıtlar yapılmıştır. Yemekler, yemeklerde kullanılan malzemeler, yemek isimleri, yapılış ve sunuş teknikleri, ritüeller, ritüellerin zamanları, biçimleri, yemeklerin coğrafyaları, yayılma alanları, günümüzde nasıl uygulandıkları, geçmişte nasıl uygulandıkları gibi pek çok konuda bilgi toplanmıştır.

Mutfak ve yemekler gibi somut olmayan kültürel miras malzemesinin, iki ülke arasında kültürel bir koridor oluşturacak düzeyde ele alınması ve bu sayede kültürler arası diyalogun sağlanması, korunması ve geliştirilmesi amacıyla UNESCO’nun hedeflerine ve felsefesine uygun olarak sürdürülen bu projeye çok önemli katkıları olan her iki ülkenin resmî, akademik kurumlarına ve sivil toplum kuruluşlarına teşekkür ediyorum.

Bu bilimsel paylaşım yoluyla diyalog ve uzlaşma kültürünün bir örneği gerçekleştirilmiş oluyor. Bu “kültürel koridor” gelecekteki çalışmalarla güçlendirilecek ve geliştirilecektir.

Son yıllarda Güney-Doğu Avrupa Kültür Koridorları, UNESCO söyleminde önemli bir yer kazanmıştır. İlki 2003 yılında Makedonya, Ohrid’de yapılan ve her yıl bölge ülkelerinden birinde toplanmaya devam eden devlet başkanları zirvesi ile bu coğrafyadaki ülkeler arasında kültürel diyalogun sağlanması, güçlendirilmesi ve geliştirilmesi için önemli adımlar atılmaktadır. Nitekim, 2010 yılında yapılacak zirve toplantısı 2010 yılı için Avrupa Kültür Başkentlerinden biri olarak ilan edilen İstanbul’da yapılacak ve konusu yine somut olmayan kültürel mirasın bir ögesi olan: Müzik olacaktır. Zirvenin ana başlığı, “Kültürler arası Diyalogun Metaforu Olarak Müzik”tir.

UNESCO tarafından özellikle Güneydoğu Avrupa için geliştirilen “kültürel koridorlar” yaklaşımının asıl amacı bölgede ortak kültürel değerlere vurgu yapmaktır.

İşte bugün sonuçları üzeri bildiriler dinleyeceğimiz bu proje ile Türkiye ve Makedonya UNESCO Millî Komisyonları, iki dost ülke arasında geçmişten günümüze aktarılan ortak mutfak kültürünü kayıt altına almayı, iki taraf arasındaki ortak değerlerin ortaya çıkarılmasını hedeflemektedir. Projenin temel amaçları arasında her iki ülkenin 2003 yılında kabul edilen ve somut olmayan kültürel mirasın korunması ile ilgili UNESCO sözleşmesinin uygulama alanlarına bir örnek oluşturmaktır. Burada yapılan konuşmaların ve sunulan tebliğlerin basımı ile proje, daha geniş bir kitleye ulaşmış olacaktır. Bu uluslararası ölçekteki yayın projenin kalıcı olması için de özel bir önem taşımaktadır.

Bir Türk atasözü “yemeğin azından, sözün çoğundan Allah uzak etsin” der. Sözlerimi fazla uzatmadan hepinizi saygıyla selamlıyorum. Emeği geçen herkese bir kez daha çok teşekkür ediyorum.

**Türkiye Millî Komisyonu
ve
Makedonya Millî Komisyonu**

**Aynı Tadı Paylaşmak:
Türkiye ve Makedonya Geleneksel Ortak Mutfağı
Çalıştay Bildirileri**

**Споделување На Истиот Вкус
Традиционална Турска и Македонска Заедничка Кујна
Реферати од Работилницата**